

นพภัสสร มาเทียน. (2549). *ประวัติการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดสระแก้ว (พ.ศ. 2518 – 2546)*. ปริญญาโท กศ.ม. (ประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาวิตรี พิสนุพงศ์ อาจารย์ อัมพร เอ็งสุโสภณ พันเอก วิชิต ศรีประเสริฐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุขุมาลัย สิทธิมงคล .

ปริญญาโทฉบับนี้มุ่งศึกษาประวัติ ความสัมพันธ์ ลักษณะ รูปแบบของการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดสระแก้ว ตั้งแต่อดีต รวมทั้งศึกษานโยบายและผลของนโยบายที่รัฐบาลไทยได้ดำเนินการส่งเสริมด้านการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดสระแก้ว พ.ศ. 2518-2546 โดยได้ใช้วิธีการวิจัยทางประวัติศาสตร์ด้วยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นต้นและชั้นรอง รวมทั้งข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ประชาชน และผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดสระแก้ว ส่วนการนำเสนอข้อมูลเป็นแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า ประวัติการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา มีมาตั้งแต่ก่อนสมัยกรุงสุโขทัยแต่จะปรากฏเด่นชัดภายหลังจากกัมพูชาได้รับเอกราชจากฝรั่งเศสเมื่อ พ.ศ. 2498 เป็นต้นมา โดยเฉพาะการค้าด้านจังหวัดสระแก้ว ของประเทศไทยซึ่งติดต่อกับจังหวัดบันเตียเมียนเจย และจังหวัดพระตะบองของประเทศกัมพูชา มีภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยต่อการค้าชาย เนื่องจากไม่มีสิ่งกีดขวางทางธรรมชาติที่เป็นอุปสรรคในการติดต่อระหว่างประชาชนทั้งสองประเทศ ประกอบกับท่าเลและจุดยุทธศาสตร์ของจังหวัดสระแก้วสามารถเป็นเส้นทางเชื่อมต่อไปยังกรุงพนมเปญ เวียดนาม ลักษณะดังกล่าวจึงเป็นปัจจัยเสริมให้เกิดการค้าชายชายแดนระหว่างไทยและกัมพูชา ทั้งนี้ ลักษณะรูปแบบ การค้าชายชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดสระแก้ว ในระยะแรกมีทั้งการค้านอกระบบซึ่งผิดกฎหมาย และการค้าในระบบที่ถูกต้องกฎหมาย ต่อมาการลักลอบค้าชายตามแนวชายแดนทวีจำนวนมากขึ้น

สถานการณ์ภายในประเทศกัมพูชา โดยเฉพาะเมื่อกัมพูชาตกอยู่ในภาวะสงคราม การค้าชายชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดสระแก้ว จึงขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของความสัมพันธ์และนโยบายของรัฐบาลไทยกับรัฐบาลกัมพูชาเป็นสำคัญ กล่าวคือ หากทั้งสองประเทศมีสถานการณ์ของความสัมพันธ์ที่ไม่ดี เกิดการตัดความสัมพันธ์ทางการทูต รัฐบาลจะมีนโยบายปิดพรมแดนหรือปิดจุดผ่านแดนห้ามค้าชายกับกัมพูชา แต่ในขณะเดียวกันหากสถานการณ์ของความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศเป็นไปในทางที่ดีการค้าชายชายแดนก็เป็นไปอย่างเปิดเผยดังที่ปรากฏใน พ.ศ. 2518 สมัยรัฐบาลหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ใน พ.ศ. 2519 สมัยรัฐบาลหม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช และใน สมัยรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีนโยบายส่งเสริมให้เกิดสันติภาพในกัมพูชาด้วยนโยบายที่เรียกว่า “แปรสนามรบให้เป็นสนามการค้า” ด้วยการเปิดจุดค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดสระแก้ว การดำเนินการนโยบายส่งเสริมการค้าในลักษณะดังกล่าวส่งผลให้การค้าชายแดนซึ่งเดิมส่วนใหญ่เป็นการค้านอกระบบ มาเป็นตลาดการค้าชายแดนในระบบเมื่อ พ.ศ. 2534 ต่อมา

สมัยรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร พ.ศ. 2546 เกิดการจลาจลบุกเผาสถานทูตไทยในกรุงพนมเปญ ทำให้รัฐบาลพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร มีนโยบายลดระดับความสัมพันธ์ทางการทูตและประกาศปิดจุดผ่านแดนถาวรด้านจังหวัดสระแก้ว การดำเนินการดังกล่าวก็มีผลต่อการค้าชายแดนไทย-กัมพูชาด้วยโดยเฉพาะความสูญเสียมูลค่าทางเศรษฐกิจที่ไทยต้องสูญเสียเป็นจำนวนมาก เมื่อรัฐบาลทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์ทางการทูตที่ดีต่อกัน ก็จะเปิดจุดผ่านแดนถาวรด้านจังหวัดสระแก้ว ให้มีการค้าขายกันต่อไป และจากการสนับสนุนของรัฐบาลประเทศไทย ส่งผลให้การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดสระแก้ว มีบทบาทสำคัญทางด้านการส่งสินค้าไปยังประเทศในอินโดจีน

ผลการศึกษายังพบว่าการค้าชายแดนไทย-กัมพูชาด้านจังหวัดสระแก้ว 2518 - 2546 นอกจากจะทำให้เกิดการขยายตัวทางการค้าแล้ว ยังมีผลกระทบซึ่งถือเป็นปัญหาที่มีต่อประเทศไทยด้วย ได้แก่ ปัญหาการหลบหนีเข้าเมือง ปัญหายาเสพติด ปัญหาการลักลอบค้าอาวุธสงคราม ปัญหาอาชญากรรมและปัญหาการโจรกรรม

Noppatsorn Mathaen. (2006). *History of Thai-Cambodian Border Trade at Sa Kaeo Province During 1975-2003*. Master thesis. M.Ed. (History). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assist. Prof. Sawitri Pisanu, Mr. Amporn Engsusobhond, Assist. Prof. Sukhumal Sittimongkol, Colonel Wichit Sriprasert.

The purposes of this study aimed to investigate history, relationship, nature, and pattern of border trade at Sa Kaeo Thai-Cambodia province and to examine government policy and its effects for promoting Thai-Cambodia border trade at Sa Kaeo province since 1975-2003, through historical research method focusing on primary and secondary sources, including interview with community leader, people, and entrepreneur of Thai-Cambodia border trade at Sa Kaeo province and presented by descriptive report.

The results revealed that the history of Thai-Cambodia border trade was initiated since Sukhothai era and prominent evident after Cambodia independent from France in 1955. It was especially found Thai-Cambodia border trade at Sa Kaeo province of Thailand which was connected to Buntia Meinjei province and Pra Tabong province of Cambodia. Their geography facilitated to the trade because there was no natural barrier which was obstacle for communication among people in the country. Furthermore, location and strategic point of Sa Kaeo province could be used as connecting path to Phanom Pen and Vietnam. This was a supportive factor of Thai-Cambodia border trade. Hence, initial nature and pattern of Thai-Cambodia border trade at Sa Kaeo province included both informal trade which was illegal and formal trade as legal and then it became more illegal along the border.

However Cambodia internal situation, especially when Cambodia got in war, the situation of Thai-Cambodia border trade had to depend to situation of the relationship and policy among Thai and Cambodia government. That was when the relationship among two countries was not good, there was no diplomatic relations, government policy was to close the border or close the crossing point and trade was prohibited. On the other hands, if the situation among two countries was good, the border trade clearly opened as seen in 1975 during M.S. Kukrit Pramoj and 1976 during M.S. Saenee Pramoj and in the time of General Chatcahi Chuhawan with support policy of peace in Cambodia, called “convert war field to be trade field” by opening trade point along Thai-Cambodia border at Sa Kaeo province. This policy of trade support effected informal trade to be formal trade in 1991. During

2003, government of Lieutenant Taksin Chinnawat, there was a riot at Thai embassy in Phnom Penh resulting the prime minister decreased level of country relationship and permanently closed the crossing point at Sa Kaeo province. This policy affected to Thai-Cambodia border trade especially the loss of economic value of Thai trade. Nevertheless, when the two countries had good relationship the border at Sa Kaeo province would open and allow for trading. According to Thai government support, Thai-Cambodia border trade at Sa Kaew province took an important role for passing goods to country in Indochina.

Moreover, it was found that Thai-Cambodia border trade at Sa Kaeo province during 1975-2003 not only caused trade enhancement but also affected to many problems in Thailand such as illegal immigrant, drug abuse, weapon illegal trade, crime and robbery.